

СКУПШТИНА СР СРБИЈЕ

СТЕНОГРАФСКЕ
БЕЛЕШКЕ

БЕОГРАД

ДЕСИМИР ЈЕФТИЋ: Црногарице и другови делегати, захваљујем на поверењу које ми је указано као кандидату за председника Извршног већа Скупштине СР Србије. У складу са одредбама Устава СР Србије, подносим предлог за избор чланова Извршног већа, који је припремљен заједно са Комисијом за избор и именовања. У припреми овог предлога полазило се пре свега од усвојених принципа и критеријума кадровске политике и од уставних функција Извршног већа и републичких органа управе и њиховог места и улоге у нашем друштвено-политичком систему. Водило се рачуна и о обезбеђивању континуитета у раду и одговарајуће заступљености кадрова из свих делова Републике, а нарочито о њиховој спремности и способности за обављање послова и задатака из надлежности Извршног већа и републичких органа управе.

Сагласно уставним овлашћењима и заједно са Комисијом за избор и именовања, предлажем да Скупштина СР Србије прихвати састав Извршног већа, према предлогу који вам је уручен.

Дозволите да сада укажем на неке важније задатке Извршног већа у наредном периоду.

Скупштина Социјалистичке Републике Србије, приликом доношења Средњорочног плана до 1990. године, али и током првих месеци 1986. године, као и пре неколико дана, разматрајући Извештај о четврогодишњем раду, детаљно је анализирала и оценила токове друштвеног развоја. Тој оцени и анализи немам шта да додам, сем мало оптимизма. Тешко јесте, али скромни резултати показују да се вреди борити, да има излаза и

да време мрзовоље мора остати за нама.

Неодложна је потреба да критичност анализе претворимо у креативност реалних одлука. Понекад наше одлуке неће бити најбоље, али морају бити бар добре и пре свега, благовремене, јер је најгора одлука, ипак, она која се стално одлаже. Наш основни задатак је да зауставимо продубљавање неповољних токова у привређивању, уз мотивисање најбољих, а не само санацију лоших. Морамо обезбедити билансни простор, предах, за почетак структурних промена у текућем животу, али и у развоју. У мери у којој успемо да допринесемо скраћењу периода прилагођавања привреде и изласка из актуелних тешкоћа, зависиће и оцена наших активности. Неопходно је да се суочимо са билансним и другим ограничењима, али, истовремено, са већом вером у сопствене снаге да уђемо у борбу за остваривање циљева економске стабилизације.

Наравно, наша економска политика мора пре свега бити основа за припреме развојне трансформације, ма колико били задовољни сада и малим почетним побољшањима. Основни циљ нам мора ипак бити отварање перспективе за стабилнији развој.

Већ дуго се на речима опредељујемо да се пре свих морамо окренути најбољима, међутим, често се срећемо са списком великих колектива, са списком великих инвестиција, великих губиташа, великих прекорачења инвестиција, али нисмо још створили критеријуме за одређивање најбољих колектива.

У жељи да, овом приликом, то прекинемо, поменућу неколико најбољих колектива код нас, којима морамо стално давати подршку да би се на њих могли ослањати, али и да би се они умножавали. Видећете има их и не верујем да су спорни. То су пре свих "РЕИК-Колубара", "Генекс", "Прва петолетка" и "Крушник". Крајње је време да друштвени интерес усмеримо ка надпросечним који могу бити носиоци продуктивнијег и ефикаснијег рада. Наравно, и када је реч о колективима, али и када је реч о појединцима, јер се тиме разграничава рад од нерада, добро од лошег. Мотивација појединачног доприноса мора бити таква да се ентузијазам и радна способност испоље на радном месту, а не у допунском раду и споредним активностима.

Ово наглашавам због тога што тзв. сива економија, стварајући атмосферу лажног социјалног мира, трајно нас онеспособљава за конкурентан сусрет са будућношћу. Морамо обезбедити мотивацију за рад у редовном радном односу, јер ћемо се, у противном, одмарати на послу, а радити "на црно" за време одмора.

Неопходно је развојном и економском политиком и привредно системским решењима изградити додатне подстицаје за унапређивање оне производње чија реализација омогућава већи доходак, а, самим тим, и већи лични доходак. Значи, не може се очекивати динамичније и ефикасније привређивање на ниским личним дохоцима, односно ако изостају мотиви да се већим и паметнијим радом свих повећа животни стандард на дужи рок. Другим речима, низак просек личних доходака није наша конку-

рентна предност, већ мана. У условима кад већину средстава за развој имамо усмјerenу у тзв. програме континуитета, углавном енергетике и сировина, шансу морамо тражити у бољем коришћењу свих резерви. Много памети и упорности морамо утровити да лоше коришћење капацитета, велики специфични утрошак енергије и сировина, незапосленост школованих, неефикасна градња станова, као и многе урођене бахатости и небриге за друштвено богатство, постану наша резерва за излазак из ове ситуације.

Јасно је да дугорочни излаз морамо наћи у променама васпитавања и образовања, морамо се научити да смо сиромашна земља на југу Европе, да морамо радити и штедети да би одржали корак с Европом.

Медутим, многе могућности побољшања су ипак ту. Морамо хитно и ефикасно побољшати и инфраструктуру управљања капацитетима у производњи, подићи ефикасност пратећих служби, увести регулативу обавезне штедње енергије и материјала, подићи техничку опремљеност науке и истраживања, побољшати радио законодавство и још много тога, наизглед обичног, али важног.

Наше резерве су и многи започети, а не активирани капацитети, који из године у годину бележе нова прекорачења. У списку од десет највећих су шест енергетских и четири тзв. сировинска објекта. Неки од њих се већ дugo понашају као радна заједница Републике, па се морамо организовати за њихово активирање у што краћем року, иначе нећемо створити простор за преструктуирање привреде на будућу технологију. Улазимо у фазу у којој се енергично морамо обрачунавати са губицима у пословању.

Чињеница да се упоредо са потпунијом применом економских критеријума повећава и број организација удруженог рада, које исказују дефицит у пословању и укупан обим губитака, захтева да се прецизно разграниче узроци који их условљавају и утврде критеријуми друштвене оправданости њихове санације.

Морамо се, коначно, суочити са свим пропустима једног времена у коме је било битно изградити "своју" фабрику чије ће проблеме решавати неко други, односно неко одозго. Излаз се мора тражити у прилагођавању, или промени, програма губиташа кроз интеграцију са програмски и радио боље оспособљеним колективима, што захтева, наравно, стварање услова који ће мотивисати и једне и друге за удруживавање.

Расположиви потенцијали за високо учешће агроиндустријског комплекса у привредној структури, и у ангажовању радио способног становништва, интензивне економско-социјалне промене у пољопривреди и на селу, па и могући допринос ове области укупној стабилизацији, подразумевају детаљну разраду аграрне политике и адекватне мере у домену инвестицирања, кредитирања и опорезивања.

У том циљу, неопходна су већа улагања у уређење и боље коришћење пољопривредног земљишта, повећање приноса, ели-

минисање свих врста злоупотреба приликом откупа пољопривредних производа и успостављање чвршћих и чистијих економских односа између организација удруженог рада и земљорадника. Од посебног је значаја да се рад у пољопривреди, или живот на селу, учине атрактивним, у мери која ће утицати на опредељење младих да своју радну активност и егзистенцију вежу за ову област. Процена је да наше билансне могућности због тзв. пројекта континуитета траже успоравање сеоба из села у град и да се то мора подржати разним економским мерама, али и мерама васпитања и образовања. Земљорадник мора постати поштовано занимање, а свако на свој начин, треба да доприноси том угледу.

Другарице и другови, стратешко определење остваривања Стабилизационог програма у овом петогодишту је усмерено ка осетнијим променама у структури привреде и повећању учешћа продуктивности рада у прирасту друштвеног производа. Нема сумње да се то не може постићи развојним програмима који почивају на традиционалној технологији, већ на њиховом иновирању и прилагођавању привредне структуре захтевима научно-технолошког прогреса, односно стварањем услова да технолошки развој постане приоритетно развојно опредељење. То подразумева избор производних програма заснованих на већој примени истраживачко-развојног рада и домаћих ресурса, а који апсорбују мање сировина и енергије по јединици производа, представљају виши степен финализације и повећавају ниво квалитета и економије. Ови задаци се морају постизати претежним ослањањем на сопствено знање и високо продуктивне технологије, али и на побољшање резултата научно-технолошких истраживања у свету. То је пресудан услов за економски равноправније учешће наше привреде у међународној подели рада на стабилнијим основама и за смањивање технолошке зависности у односу на развијеније земље. Свакако да су промене ове врсте велики изазов за све носиоце развоја, али је, исто тако, све очигледније да су оне једино истинско упориште за стабилизацију привређивања на дужи рок. За њихово остваривање од посебног је значаја јединствена концепција и усклађивање приоритетних смерова и програма научно-истраживачког и развојног рада и стварање услова за њихову реализацију, као и критичнији однос према трансферу увозног знања и технологије. Овоме се мора подређивати и процес образовања и васпитања.

У Социјалистичкој Републици Србији, ван територија социјалистичких аутономних покрајина, морамо се и борити за динамичнији привредни развој, у односу на југословенски просек, како би се зауставила и постепено превазилазила вишегодишња тенденција њеног релативног заостајања. Не доводећи у питање да се ово може постићи пре свега већим сопственим напорима, унапређивањем система и праксе планирања, динамичном и ефикасном производњом и инвестирањем и рационалнијим коришћењем друштвених средстава, али је, исто тако, од значаја да се инсистира и на суштинској конкретизацији и доследној примени

договорених мера из надлежности Федерације.

С обзиром да се приводи крају разрада и утврђивање стратегије технолошког развоја, извоза и појединих приоритетних делатности, предстоји задатак да се све то усклadi са опредељењима утврђене развојне политике за ово петогодиште, како би се оцениле стварне потребе и могућности и, на основу тога, годишњим планским документима извршила одговарајућа прилагођавања.

Ова питава се посебно намећу ако се има у виду да у области инвестиција углавном изостају померања ка делатностима и програмима који треба да учине прдор у динамизирању извоза и дохотка, а да и даље доминирају улагања у енергетско-сировински комплекс (са знатним повећањем предрачунских вредности), која изискују знатна средства, а пружају, релативно, мале могућности за отварање нових радних места.

Због тога се са више одлучности мора приступити променама у усмеравању инвестиционих средстава. У оквиру сужавања развојних приоритета, предност се мора дати програмима чије ће остваривање доводити до структурних промена, технолошког развоја, већег извоза, доходака и запошљавања, а све то са мање енергије и увозних сировина. Отуда је потребно да се средства за развој користе искључиво за строго селекционирале намене, а нарочито она средства која се обезбеђују из иностраних извора или усмеравају одлукама Републике.

Употпуњавању обима и асортиманом робе и услуга и повећању запошљавања треба да допринесе и убрзан развој мале привреде у друштвеном сектору и личним радом средствима у својини грађана. То, дабоме, тражи више разумевања и подршке, као и превазилажење секташког односа према овој врсти привреда. Морамо стварати услове који ће омогућити да рад средствима у својини грађана буде у основи изједначен са радом друштвеним средствима.

За СР Србију, ван аутономних покрајина, карактеристичне су осетне регионалне разлике у степену развоја, а релативно велико подручје има обележја недовољне економске развијености. То захтева да и наредних година тежиште политике регионалног развоја буде на одржавању континуитета подстицања његовог бржег развоја и на посебном програмирању развоја приградничне територије, неразвијених и општина са мешовитим националним саставом и израженом миграцијом становништва, као и стварању услова за санацију и развој подручја Копаоника.

Да би политика у овој области била што ефикаснија, неопходно је стално унапређивање начина и механизма подстицања развоја. То подразумева да се програми на недовољно развијеном подручју превасходно реализацију у оквиру програмске оријентације већих организација удруженог рада из развијенијих делова СР Србије и целе земље, на бази удружувања рада и средстава; да улагања уважавају расположиве природне и радне ресурсе оних подручја, али да се не вежу за једнострану привредну структуру и производњу која нема дугорочнију перспективу,

већ за делатности и програме који су у функцији укупне стратегије технолошког развоја. Досадашња искуства показују да се проблематици регионалног развоја мора приступити и свестраније, како би се предупредили неповољни токови развоја појединих привредних и друштвених делатности и њихов просторни размештај, као и пренаглашена миграција становништва према већим градовима и индустријским центрима, али глобално и према "северу".

У условима економске кризе проблеми су нарочито постали видљиви у већим градовима, а посебно у Београду, због чега се мора наставити са започетим активностима у интензивирању привређивања. Неколико афирмисаних програма у Београду мора ући у ефикасну технолошку обнову, уз организовање знања за нове продоре. У оквиру тога, посебан значај имају промене у структури привреде, у смеру подстицања развоја делатности које обезбеђују високоакумулативну производњу ослоњену на примену модерних научно-технолошких достигнућа, уз истовремену дислокацију појединих програма у друге делове Републике. Кадровски потенцијал главног града мора доћи до изражaja кроз валоризацију знања, а не преко продаје материјала. Поред тога, београдска производња, наука и трговина, треба да буде више интегрисана са организацијама из других подручја, што значи да послуже као пример отварања.

Интензиван процес индустријализације и урбанизације све више актуелизира питање екологије, а нарочито заштите воде и водотока, квалитета ваздуха у градским и индустријским агломерацијама и производње хране. Зато морамо да будемо ефикаснији у предузимању конкретних мера за заштиту и унапређивање човекове средине, сагласно определењима из Резолуције коју је Скупштина СР Србије недавно усвојила. Имам утисак да управо живимо у преломному еколошком тренутку, 28. априла се много тога променило у овој области.

У средишту активности Извршног већа биће и стварање услова за јачање јединства и заједништва у СР Србији и за остваривање уставног положаја Републике, као државе и самоуправне заједнице.

Иницираће се и подстицати организације удруженог рада да на основу већ изражене спремности и утврђених заједничких интереса и циљева у развоју производних и инфраструктурних делатности, убрзају дефинисање заједничких програма развоја, разраде и прецизирају задатке и обавезе, као и услове, механизме и одговорност за њихово доследно извршавање. Овим процесима треба да доприносе и оживотворење определења о томе да се средства, која се, на основу обавезе, утврђене на нивоу Федерације издајају из дохотка привреде са територије целе СР Србије и усмеравају за бржи привредни развој САП Косова - реализују непосредним удруживањем рада и представа организација удруженог рада.

Недавно усвојени програми ЦК СК Србије и Скупштине СР Србије, којима се конкретизују ставови ЦК СКЈ о актуелним

питањима остваривања односа на којима се заснива јединство и заједништво у СР Србији, обавезују да се детаљно размотре резултати и проблеми у појединим областима, пре свега са становишта узрока који доводе до заостајања у остваривању неких битних функција којима су јединствено уређени односи по обиму и садржини у складу са суштином уставних опредељења; да се убрза доношење закона који се јединствено примењују на цеој територији Републике, било да је реч о законима који су већ у поступку доношења или о питањима чија законска разрада тек предстоји; да се покрену иницијативе за договорно уређивање односа и подстичу друштвено договарање и самоуправно споразумевање, као облици остваривања заједничких интереса; да се, у што већој мери, уједначе законодавна решења у областима које се самостално уређују републичким, односно покрајинским, законодавством и да се стварају услови за ефикасно извршавање закона који се јединствено примењују на цеој територији СР Србије.

У складу са друштвено верификованим опредељењима и усвојеним мерама, а у оквиру својих права и дужности, Извршно веће ће се ангажовати на превазилажењу узрока и последица исељавања Срба и Црногораца са Косова и других контроверзионарних активности иреденте.

За даљи успешан друштвено-економски развој од изузетног је значаја елиминисање узрока који погодују испољавању парцијалних интереса - гранских и регионалних; спутавају несметан ток робе, средстава и запошљавања у оквиру целине југословенског друштва и условљавају затварања свих врста. Због тога се морамо стално и доследно залагати за изградњивање и остваривање јединствене стратегије развоја у земљи; да се заједнички планови и програми развоја, интеграционе везе и односи остварују на читавом југословенском привредном подручју на основу економских интереса и критеријума и превазилажењем територијалних и других ограничења; да се унапређују претпоставке и механизми за функционисање јединственог југословенског тржишта и да оно буде облик и израз валоризације рада и дохотка, повезивања и развоја свих самоуправних субјеката из целе земље под једнаким условима, да се заједнички утврђена опредељења у политици благовремено и на договорен начин претварају у конкретна решења, као и да се у цеој земљи доследно спроводе заједничка политика и мере.

У складу са планским опредељењима, предузећемо конкретне мере које ће значити корак даље у трансформацији друштвених делатности на самоуправним основама. Доследније остваривање уставних опредељења о повезивању привреде и друштвених делатности и боља организованост у науци, школству, култури, здравству, умањиће невоље при обезбеђивању услова рада у овим областима.

Чињеница да живимо и радимо у времену које, поред одређених позитивних резултата, карактеришу и многи економски, социјални и друштвени проблеми и противречности и да се нала-

зимо пред неодложним задатком да остваримо промене у квалиитету привређивања и развоја и да даље унапређујемо самоуправне друштвено-економске односе – поставља и пред Извршно веће бројне и сложене задатке, обавезе и одговорност.

Делујући као извршни орган ове Скупштине, Извршно веће ће тежити да квалитетно и у предвиђеним роковима извршава своје обавезе, како у вези са – припремом појединих предлога, тако и у погледу спровођења утврђене политике и мера. Своју активност усмераваће и на извршавање програмских задатака и закључака Председништва СР Србије. Том циљу ће прилагођавати своју унутрашњу организацију, садржај и метод рада и утврђивати смернице за функционисање републичких органа управе и усклађивати њихов рад.

Извршно веће ће инсистирати на што доследнијем остваривању уставности и законитости и, у том циљу, ће усавршавати системска решења и стварати организационе, материјалне и кадровске услове за ефикасније функционисање правосудних, инспекцијских и других органа управе.

Ради што успешнијег рада, Извршно веће ће развијати постојеће и изграђивати нове облике и методе сарадње са организацијама удруженог рада, самоуправним интересним заједницама и другим самоуправним организацијама и заједницама, научним и стручним институцијама, општинама, градом Београдом, међуопштинским регионалним заједницама, привредним коморама и задружним савезима, републичким друштвеним саветима, републичким органима друштвено-политичких организација и другим институцијама.

Извршно веће ће бити стално отворено за све иницијативе и предлоге који доприносе бржем и ефикаснијем друштвено-економском развоју, али и сопственом преласку у офанзиву.

Од посебног је значаја да се шири и унапређује сарадња са извршним већима скупштина социјалистичких аутономних покрајина и организује заједнички рад на свим питањима од интереса за остваривање јединства и заједништва у Социјалистичкој Републици Србији. Предстоји проширење сарадње и са Савезним извршним већем и извршним већима скупштина других република о питањима од заједничког интереса, односно питањима везаним за договорање и одлучивање у Федерацији. На тај начин се испољава наша одговорност и за сопствени развој и за развој југословенске заједнице у целини.

Да би Извршно веће понело свој део одговорности за стање у свим областима друштвеног живота и за спровођење политике и извршавање закона, потребно је даље разграничење надлежности појединих органа и организација, а, у оквиру тога, прецизирање права и дужности органа управе – међусобно, и у односу на организације удруженог рада, самоуправне интересне заједнице и др. Упоредо с тим, неопходно је стварање услова да се Извршно веће, знатно више него до сада, посвети спровођењу политике и мера које утврди Скупштина СР Србије, што захтева да се његово ангажовање на другим пословима сведе

на меру која неће довести у питање његове основне функције и обавезе.

Полазећи од уставног начела јавности рада, Извршно веће ће обезбедити услове да његово деловање буде изложено друштвеној контроли и верификацији. Оствариће се одговарајући облици сарадње са јавним гласилима, како би се јавност благовремено, свестрано и објективно обавештавала о активностима Извршног већа на предлагаву политике и њеном спровођењу.

Другарице и другови, Извршно веће Скупштине Социјалистичке Републике Србије, у новом саставу, преузима своје обавезе и одговорности у време и у условима који захтевају бржа и одлучнија деловања и промене да би се пресекли неповољни трендови у привређивању, развоју и друштвено-економским односима. Оно ће своје задатке извршавати полазећи од опредељења из Устава и Дугорочног програма економске стабилизације, утврђене политике и закључака ове Скупштине и ставова који ће бити усвојени на предстојећим конгресима Савеза комуниста. Успешност његовог рада зависиће не само од сопственог ангажовања и активности, већ, у знатној мери, и од створене сарадње са самоуправним, друштвеним и политичким органима и организацијама у Републици и, ако се, у свим срединама, и на свим нивоима организованости привреде и друштва, организовано, стваралачки, ефикасно и одговорно ради. Свесни смо да ово није време одлагања и праштава и да постоји само једна алтернатива - успети. Верујемо у њу, иначе не бисмо ушли у борбу.

Уверен сам, другарице и другови делегати, да ће радни људи и грађани више него до сада ценити рад Извршног већа по резултатима, а не по обећањима. У време када смо суочени са тешким проблемима неефикасности у свим областима живота, тешко је говорити о плановима, а да то не лични на препознатљива празнословља. Ипак, у сваку битку се мора ићи са јасном визијом шта се хоће, са мерама које отварају перспективу и које нуде излаз из кризе, али и изгледнију сутрашњицу. Морамо да знамо шта желимо, морамо да организујемо своја умења тако да свака наша мера и акција буде корак ка јачању уверења да има излаза, кључ за враћање поверења у оно за шта се боримо. Они који нису уверени у оно што раде, који нису јасни у својим намерама, не могу ни друге да увере у озбиљност свога рада, нити се могу надати успеху. Зато и ово излагање треба схватити као назнаку неких приоритета којима ћемо се окретати у свом будућем раду.

На крају, дозволите да се у име новоизабраног Извршног већа, а уверен сам да делим и мишљење делегата ове Скупштине, захвалим досадашњим члановима Извршног већа, а посебно другу Браниславу Иконићу, који су своју четворогодишњу дужност успешно обављали у изузетно отежаним економским и друштвеним условима. (Хвала.)